
HØRINGSNOTAT

Forslag til endring i forskrift om forenklet forelegg i vegtrafikksaker – oppjustering av bøtesatser mv.

1. Innledning

Samferdselsdepartementet har forvaltningsansvaret for forskrift 29. juni 1990 nr. 492 om forenklet forelegg i vegtrafikksaker (heretter, FF-forskriften), og sender med dette på høring forslag til endring i nevnte forskrift. Det foreslås å oppjustere bøtesatsene med 30 pst. Det foreslås i tillegg endringer i bestemmelsen om subsidiær fengselsstraff. Endringsforslaget er initiert og begrunnet av Justis- og beredskapsdepartementet.

Ordnningen med forenklet forelegg ble innført i 1972 som et ledd i effektiviseringen av politiets arbeid med masseovertredelser av vegtrafikklovgivningen. Forskriftens virkeområde er senere utvidet en rekke ganger. Dagens forskrift om forenklet forelegg ble fastsatt 29. juni 1990, og ble sist endret ved forskrift 10. juni 2022 nr. 996.

Satsene for trafikkovertrедelser som i henhold til forskriften kan bøtelegges ved forenklet forelegg ble oppjustert flere ganger frem til 2005. Deretter ble satsene stående uendret frem til 2017, likevel slik at det i de mellomliggende årene ble tilføyd enkelte nye trafikklovbrudd med tilhørende bøtesats i forskriftens § 1. Satsene ble sist oppjustert 1. mars 2022.

Bøtesatsene har vært satt med sikte på å skulle virke preventivt mot trafikkfarlig atferd med stor ulykkesrisiko.

2. Bakgrunnen for forslaget om å oppjustere bøtesatsene

Trafikklovbrudd og ulykker som følge av slike har store samfunnsøkonomiske konsekvenser og kostnader. De personlige lidelsene kommer i tillegg. Basert på beregninger av kostnader for ulike skadegrader er personskaedulykker anslått å ha kostet samfunnet ca. 13,2 milliarder kroner i 2020¹. Den samfunnsøkonomiske kostnaden ved tap av menneskeliv er beregnet til ca. 30 millioner per drepte person, mens kostnaden for meget alvorlig skade og hard skade var hhv. om lag 23 og 10 mill. kroner².

Høy fart er den enkeltfaktoren som bidrar til flest trafikkulykker. Transportøkonomisk institutt har beregnet at redusert fartsnivå på veinettet fra 2004 til 2019 resulterte i 117 færre drepte og hardt skadde i enkeltåret 2019, sammenliknet med om fartsnivået hadde vært uendret på 2004-nivå.

I *Politiets tilstandsanalyse for 2022 Trafikksikkerhetsarbeid* fremkommer at i løpet av 2020 ble 93 personer drept og 627 personer hardt skadd på norske veier. Høy fart etter forholdene

¹ Tall fra Statens vegvesen

² Tall fra Transportøkonomisk institutt

eller fart over gjeldende fartsgrense har vært en sannsynlig medvirkende faktor i 31 dødsulykker i 2020 (35 %). Fra 2019 til 2020 så man en markant reduksjon i antall drepte, mens det var en tilsvarende markant økning i antall hardt skadde. Høy fart ble vurdert til å ha medvirket til skadeomfanget i 40 dødsulykker (45 %) i 2020. I 2021 omkom 80 personer i trafikken, jf. SSBs statistikk «Trafikkulykker med personskade», mens 569 personer ble hardt skadd. Hittil i 2022 har det vært en negativ utvikling med 100 trafikkdrepte pr. oktober 2022.

3. Vurdering av mulige tiltak

Hensett til den betydelige risikoen som fart over fartsgrensen medfører, finner Justis- og beredskapsdepartementet det nødvendig å treffe tiltak for å øke etterlevelsen. En skjerpet reaksjon i form av høyere bøtesatser ved fartsovertredelser fremstår som særlig aktuelt.

Også andre overtredelser som håndheves av FF-forskriften er av betydning for trafikksikkerheten. Høyere bøtesatser for trafikkovertrедelser generelt antas å ville ha en forebyggende effekt som vil bidra til økt trafikksikkerhet på norske veier.

Det er utfordrende å plassere den enkelte regelovertrедelsen på en skaderisikoskala. Tatt i betraktning den lave oppdagelsesrisikoen for trafikkovertrедelser, mener Justis- og beredskapsdepartementet at det av allmen- og individualpreventive hensyn bør illegges forholdsvis strenge reaksjoner når overtrедelser først blir avdekket. Etter departementets oppfatning vil en økning av bøtesatsene med 30 pst. reflektere alvorlighetsgraden av trafikkovertrедelser omfattet av forskriften.

4. Om fastsetting av subsidiær fengselsstraff

Når det blir idømt bøter, skal det fastsettes en subsidiær fengselsstraff for det tilfellet at boten ikke blir betalt eller lar seg inndrive ved lønnstrekk eller annen fullbyrding, jf. straffeloven § 55. Praksis har inntil nylig, i tråd med uttalelser i Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) (på s. 452), vært at det fastsettes en dags subsidiær fengselsstraff for hver 500 kroner som gis i bot.

Høyesterett sa seg i dom 13. mai 2022, publisert som HR-2022-981, enig med påtalemyndigheten i at beløpet burde doubles, slik at en dags subsidiær fengselsstraff heretter bør svare til 1000 kroner i bot. Justis- og beredskapsdepartementet mener at FF-forskriften § 3 bør justeres i tråd med dette.

Ved påtalemyndighetens utferdigelse av ordinære forelegg, vil riksadvokaten gi føringer for lengden på den subsidiære straffen. Det er opplyst fra riksadvokaten at deres føringer ennå ikke er endret i lys av dommen, men at endringer vurderes. Påtalemyndigheten vil uansett være bundet av rettspraksis.

Politiet kan derimot ikke på eget initiativ fravike FF-forskriften i forbindelse med utstedelse av forenklet forelegg.

En bot på f.eks. 8000 kr vil etter gjeldende FF-forskrift gi en subsidiær fengselsstraff på 15 dager, mens føringer i høyesterettsdommen tilsier åtte dager for en slik bot.

En nylig dom fra Nord-Troms og Senja tingrett hvor tiltalte ble dømt for kjøring mot rødt lys til en bot på 8700 kr illustrerer aktualiteten i denne problemstillingen. Tingretten tok her hensyn

til uttalelsene i høyesterettsdommen og idømte 9 dagers subsidiær fengselsstraff. Hadde vedkommende vedtatt et forenklet forelegg, ville boten (den gang) vært 7250 kr, som etter FF-forskriften gir en subsidiær fengselsstraff på 15 dager.

Det foreslås derfor å endre FF-forskriften § 3 slik at bestemmelsen blir mer i tråd med den praksis for utmåling av subsidiær straff som antas å ville følge av uttalelsene i HR-2022-981.

Skal Høyesteretts avgjørelse følges fullt ut, måtte man fastsette en subsidiær fengselsstraff for hver enkelt bøtesats. Det ville gjøre forskriften uoversiktlig og vanskeliggjøre implementeringen av endringer av satser i politiet. Det foreslås derfor å kun endre § 3 nr. 4 til 6, der den subsidiære fengselsstraffen mest avviker fra Høyesteretts dom.

Et mulig alternativ for harmonisering med Høyesteretts uttalelser kunne være å endre § 3 til en bestemmelse som fastslår prinsippet for omregning til subsidiær fengselsstraff, f.eks. at den subsidiære fengselsstraffen omregnes til en dags fengsel for hver påbegynte 1000 kr.

Departementet ber om høringsinstansenes synspunkter.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser

Justis- og beredskapsdepartementet har beregnet at en økning i satsene for forenklet forelegg med 30 pst. vil gi en årlig merinntekt til staten på om lag 241 millioner kroner. Beregningen er basert på at antall forenklede forelegg utstedt i 2021. Ved beregningen er det videre forutsatt at politiet utfører trafikkontroller i samme omfang som i dag, og at antall utstedte forelegg som følge av dette vil øke i takt med veksten i personbilparken i Norge. Ressursbruken som trengs for å skrive ut det antallet forelegg antas videre å være uendret ved at den avskrekkende effekten utlignes av effekten av flere biler på veiene.

Som følge av reaksjonsskjerpelsene som foreslås må det påregnes en økning i antall overtredelser som vil bli bestridt og dermed ikke avgjort ved forenklet forelegg. For disse forholdene vil det måtte utstedes ordinært forelegg, som eventuelt kan bringes inn for domstolene for endelig avgjørelse. Dette vil medføre økonomiske og administrative konsekvenser, som det er vanskelig å anslå omfanget av.

6. Forslag til forskriftsendringer

Forskrift 29. juni 1990 nr. 492 om forenklet forelegg i vegtrafikksaker §§ 1, 2 og 3 foreslås endret til å lyde: (endring i kursiv)

§ 1. Trafikklovbrudd som kan bøtelegges ved forenklet forelegg

1. Overtredelse av vegtrafikkloven § 5, jf. trafikkskilt 362 og 366 og/eller fartsgrense etter vegtrafikkloven § 6, samt overtredelse av forskrift om forbud mot bruk av beltemotorsykkel (snøscooter) på offentlig veg eller overtredelse av § 4 i forskrift om kjøring med motorvogn i terrenget og på veg ikke åpen for alminnelig ferdsel

- når fartsgrense på stedet er 60 km/t eller lavere, og fartsoverskridelsen er

a) til og med 5 km/t	kr	1 100,-
b) til og med 10 km/t	kr	3 000,-

c) til og med 15 km/t	kr	5 400,-
d) til og med 20 km/t	kr	7 800,-
e) til og med 25 km/t	kr	12 100,-

- når fartsgrense på stedet er 70 km/t eller høyere, og fartsoverskridelsen er

j) til og med 5 km/t	kr	1 100,-
k) til og med 10 km/t	kr	3 000,-
l) til og med 15 km/t	kr	4 800,-
m) til og med 20 km/t	kr	6 700,-
n) til og med 25 km/t	kr	9 100,-
o) til og med 30 km/t	kr	12 100,-
p) til og med 35 km/t	kr	14 500,-

- når fartsgrense på motorveg er 90 km/t eller høyere, og fartsoverskridelsen er

q) 36 km/t til og med 40 km/t	kr	15 100,-
-------------------------------	----	----------

2. kjøring med motorvogn unntatt liten elektrisk motorvogn

a) i strid med trafikksignal med fast eller blinkende lys med rød farge, unntatt lys med rød farge på tolyssignal brukt ved bomstasjon, kai eller annet område, skiltforskriften § 23 og § 24,		
b) med for kort avstand til forankjørende, jf. trafikkreglene § 5 nr. 3	kr	9 700,-

3. kjøring med motorvogn, unntatt liten elektrisk motorvogn, i strid med trafikksiltene

302 Innkjøring forbudt,		
306.0, 306.1 og 306.3-5 Trafikkforbud,		
330 Svingforbud,		
332 Vendingsforbud,		
402 Påbudt kjøreretning,		
404 Påbudt kjørefelt,		
406 Påbudt rundkjøring,		
506 Tungtrafikkfelt,		
508 Kollektivfelt, trafikkreglene § 5,		
509 Sambruksfelt, trafikkreglene § 5,		
526 Envegskjøring,		
548 Gågate	kr	7 800,-

4. kjøring med motorvogn unntatt liten elektrisk motorvogn

a) i sperreområde, begrenset av heltrukken gul linje eller parallelle gule sperrelinjer, skiltforskriften § 22 trafikkskilt 1014 og § 21 nr. 4,		
b) på fortau, sykkelfelt (skilt 521), gangveg (skilt 518), sykkelveg (skilt 520) og gang- og sykkelveg (skilt 522), trafikkreglene § 4,		
c) i strid med bestemmelsene om feltvalg ved svinging, trafikkreglene § 6,		
d) på eller over gul eller hvit sperrelinje og/eller i sperreområde begrenset av heltrukken hvit linje, skiltforskriften § 22 og § 21 nr. 4	kr	5 900,-

5. trafikkreglene § 12, ulovlig forbi kjøring med motorvogn unntatt liten elektrisk motorvogn

a) til høyre,		
---------------	--	--

- b) like foran eller i vegkryss, eller hvor sikten er hindret ved bakketopp, kurve eller på annen måte,
- c) foran gangfelt,
- d) ved ikke å ha forvisset seg om at
1) den forankjørende ikke har gitt tegn om forbikjøring, eller
2) ingen bakenforliggende har begynt å kjøre forbi ham
- e) i strid med trafikkskiltene
334 Forbikjøringsforbud,
335 Forbikjøringsforbud for lastebil kr 9 700,-
6. fører av motorvogn, unntatt liten elektrisk motorvogn, som ikke har overholdt vikeplikt
- a) i henhold til trafikkskilt 202 Vikeplikt og 204 Stopp,
- b) overfor trafikk fra høyre, trafikkreglene § 7,
- c) overfor gående i gangfelt, trafikkreglene § 9,
- d) ved utkjøring fra parkeringsplass, holdeplass, torg, eiendom, bensinstasjon, gågate, gatetun eller lignede område, trafikkreglene § 7,
- e) overfor gående eller syklende der det skal kjøres inn ved svinging, trafikkreglene § 7,
- f) i henhold til § 3 i forskrift om forbud mot bruk av beltemotorsyssel (snøscooter) på offentlig veg eller § 3 i forskrift om kjøring med motorvogn i terrenget og på veg ikke åpen for alminnelig ferdsel kr 9 700,-
7. kjøring med motorvogn unntatt liten elektrisk motorvogn
- a) uten å gi påbudt tegn, trafikkreglene § 14 og § 7 i forskrift om kjøring med motorvogn i terrenget og på veg ikke åpen for alminnelig ferdsel,
- b) uten å ha påbudt lys tent, trafikkreglene § 15 og § 6 i forskrift om kjøring med motorvogn i terrenget og på veg ikke åpen for alminnelig ferdsel,
- c) med lys som blir brukt på feilaktig måte, trafikkreglene § 15 og § 6 i forskrift om kjøring med motorvogn i terrenget og på veg ikke åpen for alminnelig ferdsel,
- d) uten å ha tilstrekkelig utsyn, forskrift om bruk av kjøretøy § 1-3,
- e) der det er feil ved nærllys, fjernlys eller kjørellys, vegtrafikkloven § 23, kr 3 700,-
8. kjøring med motorsyssel (herunder moped) hvor det er foretatt endring som øker den maksimale hastighet eller ytelse som motorsykkelen er registrert for, vegtrafikkloven § 23 jf. § 13 kr 7 800,-
9. vegtrafikkloven § 23, kjøring med kjøretøy
- a) under 3, 5 tonn tillatt totalvekt der parkeringsbrems ikke virker kr 3 700,-
- b) 3,5 tonn eller mer tillatt totalvekt der parkeringsbrems ikke virker kr 7 500,-
10. trafikkreglene § 4, kjøring med motorvogn, unntatt liten elektrisk motorvogn, eller vogntog som ikke lovlig kan kjøre minst 40 km/t eller med moped på motorveg eller motortrafikkveg kr 2 400,-

11.	kjøring med sykkel eller liten elektrisk motorvogn		
a)	uten å ha foreskrevne lykter montert eller tent, trafikkreglene § 15 og forskrift om krav til sykkel § 5,		
b)	i strid med trafikklyssignal med fast eller blinkende lys med rød farge, skiltforskriften § 24,		
c)	i strid med skilt
302 Innkjøring forbudt,
306.0 Forbudt for alle kjøretøy,
306.6 Forbudt for syklende,
306.8 Forbudt for syklende og gående,
306.10 Forbudt for liten elektrisk motorvogn,
380 Sone med bruksforbud for liten elektrisk motorvogn		
d)	på motorveg og motortrafikkveg, trafikkreglene § 4	kr	1 750,-
12.	overtredelse av bestemmelser gitt med hjemmel i vegtrafikkloven § 23b	kr	9 700,-
13.	unnlatt sikring av passasjerer under 15 år, jf. vegtrafikkloven § 23a, jf. forskrift 21. september 1979 nr. 7 om bruk av personlig verneutstyr under kjøring med motorvogn	kr	3 250,-

§ 2. Fellesbot

Foreligger det flere overtredelser som alle kan avgjøres ved forenklet forelegg, kan disse avgjøres ved en fellesbot. Den høyeste enkeltboten gis fullt ut, og summen av de øvrige bøtene reduseres med 50%. Forenklet forelegg skal likevel ikke i noe tilfelle utferdiges når fellesboten etter disse bestemmelser vil overstige *kr 26 250,-*.

Når flere bestemmelser regulerer samme forhold, benyttes forenklet forelegg kun for overtredelse av den bestemmelse som leder til den høyeste enkeltboten.

§ 3 Subsidiær fengselsstraff:

Ved bøtelegging fastsettes følgende fengselsstraff dersom boten ikke blir betalt:

1.	ved bot til og med	kr 5 200	3 dager fengsel
2.	ved bot til og med	kr 6 500	5 dager fengsel
3.	ved bot til og med	kr 8 450	7 dager fengsel
4.	ved bot til og med	kr 9 100	9 dager fengsel
5.	ved bot til og med	kr 13 650	13 dager fengsel
6.	ved bot over	kr 13 650	15 dager fengsel